

Anteckningar från föreningen för klinisk mikrobiologis chefs- och professorsmöte på svenska läkaresällskapet i Stockholm 20211111 kl 13-16.30

FKMs ordförande Martin Sundqvist presenterade styrelsen och berättade kort om föreningens arbete. FKM har varit med och arrangerat infektionsveckan/mikrobiologiskt vårmöte i digitalt 14-17/9 2021, och håller på att planera mötet i Stockholm 10-13/5 2022. State-of-the-art-covid-19 är ett annat samarrangemang där föreningen bidrar och som ges digitalt 24-25/11 2021.

Utbildningsutskottet har haft möten med landets ST-studierektorer i klinisk mikrobiologi, äskar SK-kurser och ordnar återkommande lunchwebbinarier. Informatikutskottet har fortsatt att verka för att möjliggöra standardiserad tillgång elektroniska beställningar och svar i hela landet. Behoven har blivit mycket tydliga under pandemin. FKM har också svarat på remisser.

IVDR

Martin Sundqvist berättade om IVDR och vad det innebär för de kliniska labben. Direktivet som ska gälla från 22/2 2022 kommer sannolikt att skjutas upp till 2025 på grund av avsaknad av "notifying bodies" som kan ta ställning till CE-märkning. Även om det innebär mer tid behöver arbetet fortsätta och intensifieras med att dokumentera egentillverkning, ansöka om egen CE-märkning samt byte av metoder. Instrument och mjukvara omfattas av IVDR och mötets deltagare uttryckte osäkerhet om hur långt labben behöver gå i att byta ut instrument och mjukvara.

Det finns ett nationellt substratnätverk som hjälps åt med IVDR-frågor. Nationellt programområde medicinsk diagnostik inom SKRs kunskapsstyrning kanske arbetar med IVDR men ingen på mötet hade hört av dem i frågan. IVDR är inte något insatsområde för dem och ledamöterna är verksamma inom klinisk kemi, patologi och radiologi, dvs. inga kliniska mikrobiologer.

Mötets deltagare efterfrågade tydliga riktlinjer och erfarenheter från andra länder men det är inget uppdrag som FKM kan ta på sig.

Pandemiberedskap

Folkhälsomyndighetens tf avdelningschef Andreas Bråve kunde inte närvara på grund av ett sent annonserat ledningsmöte.

Det stora labbets perspektiv – tidigare verksamhetschef Tobias Allander Karolinska universitetslaboratoriet

Tobias berättade om KULs erfarenheter under pandemin. Labbet hade snabbt 24/7-diagnostik igång. Sjukvården i Stockholm är fragmenterade med både offentliga och privata aktörer. Politiska beslut om exempelvis fri tillgång till antikroppstestning och PCR-tester med omedelbar verkan ledde till att resurserna inte prioriterats optimalt och skapade långa svarstider för PCR tester.

Inför kommande pandemier rekommenderar Tobias att tänka stort och att förbereda förenklingar såsom logistik för egenprovtagning, och förenklad smittspårning. Det är viktigt att separera sjukvårdens och allmänhetens tester för att kunna prioritera sjukvårdens tester. Kliniska mikrobiologer behöver leda arbetet med diagnostik. System och material för diagnostik behöver användas och omsättas så att de är uppdaterade. Det behövs nationell IT-infrastruktur för att medborgare ska kunna registrera test och ta emot svar och för att labben ska kunna hjälpa varandra. Pandemiberedskap behöver finansieras långsiktigt och bli en del av befintliga sjukvårdsstrukturer

men ett starkt centrallabb kan bistå med masstestning. Tydliga direktiv för biobankning och en kompetent översyn av sjukvårdsregionernas pandemiberedskap behövs också.

Det lilla labbets perspektiv – Cecilia Jendle Klinisk Mikrobiologi, Centralsjukhuset i Karlstad

Erfarenheter från pandemin var att det råder stor brist på utbildad personal utanför storstadsregionerna. Det blev även brist på lämpliga lokaler. Mindre labb har behövt hjälp av större grannlabb för att klara av diagnostiken, särskilt i början av pandemin. Man behöver planera för att minska undanträngningseffekter av en pandemi. Sjukvårdsregionernas uppdrag är sjukvård. Lager av förbrukningsmaterial inklusive provtagningsmaterial, reagens och instrument behöver finnas men måste omsättas.

Pandemic preparedness centres´perspektiv - Mia Philipsson professor och chef, Scilife lab

Centret leds av Scilife lab tillsammans med Folkhälsomyndigheten och har tilldelats 130 miljoner kronor för pandemiberedskap 2020-2024. Pengarna kommer att användas för forskning, utbildning, att stödja kliniskt mikrobiologiska labb och myndigheter. Forskningspengar riktade till kliniskt mikrobiologiska labb kommer att utlysas. Det kommer även att skapas ett labb för forskningsinfrastruktur som till vardags inte kommer att utföra någon diagnostik, men som vid behov kan ställa om till masstestning.

Diskussionen som följde ifrågasatte uthålligheten i en pandemiberedskap som bedrivs i projektform. Deltagarna påpekade också att ett labb för masstestning behöver vara en del av sjukvårdsinfrastrukturen för att snabbt kunna ställa om vid en pandemi.

Jessica Alm enhetschef på National Pandemic Centre

NPC sekvenserar covid-19 och sköter biobankning av prover från flera regioners storskaliga testning. Det finns ca 600 000 covid-19 prover frysta som ett rör per prov. Regionernas biobanker är ägare till proverna men kan delegera arbetet och det pågår ett arbete med att bilda en expertgrupp för ställningstaganden till utlämning av prover.

Deltagarna i mötet påpekade att proverna skadas av att frysas och tinas och att man därför dels behöver prioritera bland olika projekt och dels bör se över om det är möjligt att extrahera nukleinsyra i samband med att provet ska lämnas för att därefter spara exhrahetat prov i biobank.

Åsa Gylfe

Vetenskaplig sekreterare i FKM